

ΡΑΨΩΔΙΑ Ι 225- 431

Ο λόγος του Οδυσσέα και ο αντίλογος του Αχιλλέα

Αφηγηματικοί τρόποι της ενότητας: διάλογος

(ο διάλογος δίνει ένταση και δραματικότητα στη σκηνή , τονίζοντας με αμεσότητα και παραστατικότητα τις ψυχολογικές διακυμάνσεις των προσώπων , τους φόβους και τις ανησυχίες τους)

1^η ενότητα :στίχοι 225-306 → ο λόγος του Οδυσσέα

Δομή: Προοίμιο στίχοι 225-227 → Ο Οδυσσέας χαιρετίζει τον Αχιλλέα

Κύριο μέρος στίχοι 228- 246 → η έκθεση της οδυνηρής για τους Έλληνες κατάστασης

στίχοι 247 -251 → διατύπωση αιτήματος : ο Αχιλλέας πρέπει να επιστρέψει στη μάχη

στίχοι 252 -299→ παράθεση επιχειρημάτων :υπενθύμιση πατρικών συμβουλών , απαρίθμηση των δώρων που υπόσχεται ο Αγαμέμνονας

Επίλογος: στίχοι 230-306 → ικεσία -υπόσχεση τιμής

Ο λόγος του Οδυσσέα αποδεικνύει τη ρητορική δεινότητα του πολυμήχανου βασιλιά της Ιθάκης: σωστή οργάνωση και επιχειρηματολογία που στοχεύει τόσο στη λογική όσο και στο συναίσθημα , ακρίβεια και συμμετρία.

Οι έντονες και επαναλαμβανόμενες προτροπές του ήρωα που φτάνουν στο τέλος στην κορύφωση με την έντονη ικεσία του προς τον Αχιλλέα , οι πατρικές συμβουλές που υπενθυμίζουν στον Αχιλλέα το χρέος του να φανεί αντάξιος των προσδοκιών του Πηλέα(ψυχολογική πίεση) αλλά και τα δώρα που παρουσιάζει κατατάσσοντάς τα χρονικά (αυτά που λάβει άμεσα -αυτά που θα πάρει μετά την άλωση της Τροίας -αυτά που θα πάρει με την επιστροφή στην πατρίδα) και αξιολογικά (από τα λιγότερο σημαντικά :υλικά → τα πιο σημαντικά :έμψυχα) αφήνοντας για το τέλος το πιο σημαντικό , την τιμή και τη δόξα θα μπορούσαν να πείσουν τον Αχιλλέα . Όμως , ο βασιλιάς της Ιθάκης ούτε έδειξε να συμπονά τον Αχιλλέα για την ατίμωσή του ούτε τόνισε πουθενά τη συμπάρασταση του στρατού στην αδικία. Αυτό μας προετοιμάζει για την άρνηση του Αχιλλέα.

Όπως και να έχει το αποτέλεσμα της συνάντησης , ο Οδυσσέας αναδεικνύεται **άφογος χειριστής του λόγου** , γνώστης της ανθρώπινης ψυχολογίας , αρκετά έξυπνος και διπλωμάτης .

2^η ενότητα: στίχοι 307- 431 → ο αντίλογος του Αχιλλέα

Δομή: στίχοι 307-315 → η άρνηση του Αχιλλέα

στίχοι 316-355 → τα παράπονα του Αχιλλέα

στίχοι 356-377→ η απειλή ότι θα φύγει για τη Φθία

στίχοι 378 -409→ η απόρριψη των δώρων

στίχοι 410-431→ το δίλημμα του Αχιλλέα , η απόφασή του να επιστρέψει στην πατρίδα και η κατάπληξη των Αχαιών.

Ο Αχιλλέας στους στίχους αυτούς παρουσιάζεται όχι μόνο ως γενναίος πολεμιστής αλλά και ως **δεξιότηχης του λόγου** . Αρχικά , τονίζει ότι θα εκθέσει την αλήθεια χωρίς περιστροφές και λεκτικά τεχνάσματα (υπονοούμενο προς τον Οδυσσέα) , κάτι που δείχνει την **ευθύτητα και την ειλικρίνειά του** . Εξάλλου αυτή είναι η εικόνα που έχουμε για τον Αχιλλέα και από την Α ραψωδία: αποστρέφεται την υποκρισία , προτιμά την ωμή αλήθεια .(στίχος 312 σχήμα λόγου: υπερβολή) . Παραμένει **αμετακίνητος** στην αρχική του απόφαση , **ακλόνητος** στις θέσεις του , που φροντίζει να στηρίξει με επιχειρήματα.

1. Η ηθική ανταμοιβή του πολεμιστή και άρα η τιμή πρέπει να ανάλογη με την προσφορά του, κάτι που στην περίπτωση του δεν ισχύει :ο δειλός και γενναίος αμείβονται το ίδιο στη ζωή και ο θάνατος είναι κοινός→ άρα δεν αξίζει κανείς να πολεμά. Η θέση του στηρίζεται σε προσωπικά παραδείγματα για να καταλήξει στην τρυφερή αναφορά στη Βρισηίδα , που φανερώνει την **πικρία και τον πόνο του αλλά και την ευαίσθητη πτυχή του χαρακτήρα του** αλλά σε πικρή ειρωνεία προς τον Αγαμέμνονα και το τείχος του (ο ίδιος ήταν το τείχος των Αχαιών για χρόνια)που δε θα σταθεί ικανό να ανακόψει την ορμή του Έκτορα.

2. Η απειλή ότι θα φύγει για τη Φθία και η ανάμνηση της πατρίδας παρουσιάζουν το πρότυπο ενός φιλήσυχου οικογενειάρχη που είναι αταίριαστο με το χαρακτήρα του ήρωα , δικαιολογούνται όμως από την πίκρα του . Η σύγκρουση που γίνεται μέσα του φαίνεται από το στίχο 387 , το μόνο στίχο που κρύβει μια ελπίδα υποχώρησης μέσα στις απανωτές και κατηγορηματικές αρνήσεις του .

3. Απορρίπτει τα δώρα του Αγαμέμνονα που στο στόμα του μετατρέπονται σε απλά αντικείμενα _το ίδιο μισητά με το πρόσωπο που τα προσφέρει . Η θιγμένη αξιοπρέπεια του δεν είναι δυνατό να αποκατασταθεί από υλικές ανταμοιβές. **Πιστός στον κώδικα τιμής του ομηρικού ήρωα** απαιτεί να τιμηθεί ως πολεμιστής . Είναι φανερό ότι ο ήρωας επιδιώκει την ολοκληρωτική ταπείνωση του αρχιστράτηγου και τον απόλυτο εξευτελισμό του .

4. Απάντηση στις πατρικές συμβουλές είναι η αναφορά στο χρησμό που η μητέρα του έδωσε: επιλέγει μια ζωή μακρόχρονη και ήσυχη , αλλά μακριά από τη δόξα(·)

Ο λόγος του προβάλλει αξίες όπως η ειλικρίνεια , η τιμή , η δικαιοσύνη , η αγάπη προς τη γυναίκα σύντροφο.

Αχιλλέας: αυθόρμητος , παρορμητικός , άκαμπτος , προσηλωμένος στις αξίες του ηρωικού κώδικα τιμής

Χαρακτηριστικό σχήμα λόγου :το σχήμα αδυνάτου (στίχοι 379-385 και 388-391)→ ο ποιητής εκφράζει με παραστατικότητα την άρνηση του Αχιλλέα να δεχτεί τόσο τα δώρα του Αγαμέμνονα όσο και τη θυγατέρα του για γυναίκα .

Πολιτιστικά στοιχεία : στίχοι 227 , 264 -265 , 271 , 287 , 389-390

Ιδεολογικά στοιχεία : στίχοι 236 , 244-246 , 254

Άσκηση

Να επισημάνετε τα παραπάνω χωρία και να παρουσιάσετε σύντομα τρία πολιτιστικά και τρία ιδεολογικά στοιχεία .